

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Turkey Bay, Sarsur, Feb. 16

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՍ

ZUUSL

Journal AREV

B. P. № 600

Alexandrie, EGYPTE

ՀՀ ԲԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ԶԵՌԱԴԻՐՆԵՐԸ ԶԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՍԲԱԳՐԱԳԵՏ՝ ԿԱԶԱՆ ԹԵՔԵԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՕՐԿԱՆ

ԿԸ ՇՐԱՏԱՐԱԿՈՒՆԻ ՇԱՐԱԹՇ ԵՐԵՔ ԱՆՂԱՄ

ԻՐԵՐ ՈՒ ԲԱՌԵՐ

ԵՂԵՌՆԻՆ ՄԱՏԵԱՆԸ

Կարգադիրք թէ Գերմանական կա-
ռավարութեան մէջ պաշտօնագիրք կ'ամ-
բաստորեն Սիւ Մովսէս ռուսական հաւա-
տորմիքը, որ իբր թէ Թրքական հա-
ւերք ուրակոծեր ընկղմեր է, առանց ա-
շտտուելու հաւաքը, որ ծովամոյշ է ե-
ղեր . . . :

Լուգիքսանիա բնակչությանը խնդրող,
անպարտապաշտ քաղաքացիներ ու
մեղքեր, կրեմլ, պեպելներ սպանող, հո-
րեր թուշառորդ արուստեբյուրանիան
է որ երեսուն յանուն միջազգային օ-
րենսդրության, յանուն մարդկության
հետևող... Այս մարդիկը կամ անասնա-
յին անգիտակցության մեջ, ունին իրենց
զատանցիկ ուժգնությունները, և կամ
հրեշտակներու շնորհակալության մեջ ի-
րենց զգացիլ ու խօսող աներկունքներ
մեջ:

Կը ճանչնանք հեղ ու բարի, ասընիւ
այ հերոս առաւ զինուորը՝ 1877ի առա-
ւօթուրդ պատերազմին, Կախտակէ թուրք
բանակին առկուր վայրադուր թեանք՝ մու-
ժիկ զինուորները պառ խանդաղաբախիչ
այլախիտութեամբ մը խնամեցին միշտ
զերիացած ու վիրաւորեալ տաճիկները,
առանց ուէ ի իշաչար վրէժխնդրութեան:
Ու Թաւով թշուառիցը կը զոչէր հրա-
ցումով, «Չինուորներու բանակ մը չէ
ստ, այլ ցեղեր (էցեցեալ...»

Գերման ընդծովեայ մը, քանի մը
ամիս անաջ, Ֆալպպալ շոգենաւը ուրմ-
բակոծեց ու ընկկաւեց: Դաւաւտիք ու
ճամբորդք ծովը հետուեցան ինքզինք-
ցին աղաւտելու: Ժմէշ եղիւինները ալիք-
ներու ու անուռան ղէմ կը անքառենին՝
գերման ընդծովեային յիւսուղաները —
հաստատուած է պաշտօնապէս—մէ մէկայն
ո՛ւ է լիորձ չըրին աղաւտելու դանտնք՝
այլ է քարճրաճայն խնդացին անոնց
վրայ, միշ ըսաւ ի՛նչ անասունները չեն
խնդար եղել...:

Ոճիրը գիտութեան պատուոյն բարձ-
րացնող ու մարդկային օրէնքէ դուրս
վնասուած ճիւղաղային Գերմանիան է որ
նաւերական սկզբունքներու անհետով կը
ժպրէ կոր զրպարտելու առաւելան զօ-
րականութիւնը իբր քարքարոս, ու որո՞ւ
է նպաստ, Աստուած իմ, — իր դաւակից
Թուրքին ուրու ձեռքին վրայ վեց գաւ-
թի բ վրը չչորցաւ երբեք քրիստոնէսե-
սին արեւելոյ

Ռուս զորական մը դեռ երեկ կը պատմէր ինծի, թէ ուսս-թուրք պատե-
րազմին դարձալ՝ ուսս զումարտակ մը
Թամայէջ հայ տղային ձեռներեցութեամբ
շարձակմամբ առած էր Կարնոյ բերդե-
ւոյն մին Ազիզիյն. ձեռնի փոթորիկ մը
արդիւլը եղաւ որ, օգնագործ հասնէր ուսս
զումարտակին. հոյններէս բաշիւն թուրքերը
ստուսր ուժին իրիկեցին բարկին վրայ
զոր յաջողեցան վերապաշտելու. տա-

ճիկները խկոյոյ սրէ անցուցին անձնատուր
ամբողջ գումարապահը, չկնայեցեցին միակ
զինուորի մը նոյն իսկ, կարնոյ անդլիա-
կան հիւզաբառով՝ թէ՛նու կապաշտնէ հա-
կառուս՝ պոռաք ի տակ այս անգամ ի գա-
զանութեան, «Զինուորներ չէք դուք,
ոճապորներ էք...»։) Ուրա զօրաբանակին
հրամանատար Լօրիս Միլիթօֆ եղբար-
բաղով թափաչեփին ամարմինն ուղեղ, տա-
ճիկները կտաւան զայն, բռնիկ-բռնիկ ըրած
էին հայ խորիմ հէզ զօրաբանակին

Գերմանիայի և թուրքերի թող իրարու
ձեռք տան հիմա, եղեռնի ներդաշնակու
թեան քաղաքակենտրն պիտի ըլլայ ա
տիկա...:

Վերջերս հրատարակուեցաւ Յոսան
տայի մէջ գերմանական վայրագութեանց
ամենապաշտօնական նոր տեղեկագիր մը

Կէօթէի և Քանդի բաղոց գերեզմանային
էջերը չափաի կրնան զօրեղ երբեք ջնջե-
լու գնամանական եղևոնի աչք ահարկու-
մատեանը...:

Մեզի՛ք՝ Հայերուս՝ դժուար է ոճեր
հանդիմանել։ Լատտիվկրտտցին աւանդա՞ծ
է մեղի թէ՛ այն ատան ալ կ'սպաննէ՛ն
Հայերը՝ անոց մօրթը աղեղի լար ընձե-
լու։ Երեկ Աստուայի մէջ կայր մօլլա մը
լացաւ որ անկարող էր ինքը «գոնէ հաս-
մը ըրիտօնեայ կայրիս» և հաճօյա՜նա-
լու իր Ալլահին։ զոնուեցան բարեխիտ
տաճիկներ որ հայ մանուկ մը գրին ա-
նոր ծուռագրուո՛ւն վրայ ու դա՛նալ մը
տուրին ձեռքը՝ որոյեղիկ արժանանայ...
մարգարէին դրախտը... ։.։ Այո՛ր, Հայոց
ոճեր հանդիմանել դժուարին գործ է, բայց
մեր զարիճները հաճախարանական չէին,
գիտութեանց սրտակաւորներ ու փիլիսո-
փայութեան վարդապետներ չէին,—մար-
գապայելե էին, լիւամբօրուս, ինչպէս
էին Յոյները կը կոչէին վայրազ գեղե-
րը, դո՛ւք, գիտական հին տօքթօնե-
ր, աղէկ դիտէք ասիւկ, չէ՞։

Ու հիմա, նմոյշ մը ձեզի, քու-
դուքային, մշակութական երկունքն, եթէ
Չիղերնիթ բաւական տոկոսն է լսելու
համար՝ շան:

Գերի ինչպա՞ս ապա... հոռան-
ապրի սպալ մը, չեմ գիտեր ի՞նչ ամբառ-
ապոնաթեմա՞յ՝ ծաղի մը կապեցին. կա-
պողմանը Բապյէօնի զինուորներն էին.
չորս ձի լծելին անոր ոտքերուն աւ...
ձիերը մտրակեցին...

Դառահերձութիւն կ'ըսեն եղեր ա-
սոր լէնկթիմուրի ու Ճինկիդխանի...
ու Հանի Կիլիսամի լիզուովը:

Մեծի, հօրդ, գիտունդ Աւրմանիւմ,
«Բժեւ եւմ քու էլ, գիտութեանդ էլ վը-
բայ» . . .

ԱՆՑՈՐԴ

ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՀՈՒՐԸ

Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆԻՃ

Երկիւղազօրէն կարդալիքս ամենքս ալ «Արև»ի էջերուն մէջ Վահայ յաղթական ապստամբութեան պատմութիւնը, ամենէն յաջող և կատարեալ արտայայտութիւնը ազգային ապստամբութեան երկախառն գառնաշխատ ճիւղին, որ անբաժնալի դժուարութեանց լեռնանց շարժալ պրնտուելէ, արեան ու երջանիքի ծովքի հեռապատ ճեղքելէ յետոյ, գացիւր է կարծիս հոն, Բնաշխարհի մեծ Յեղափոխին, Հայ Յեղափոխութեան Հաջիկին ծննդաւայրը, Հայութեան սիրտէն իսկ ալանուտ միտտիկ հոգին և ոյժը որ շատ պակտիւր էր իրեն, պայթեցնելու համար մարտական և վրիժական կոթովներու ամենէն հոյակապ հրախաղութիւնը որ երբեք փայտատակած ու թնայացած բլլակ, ընդոտտ և ցնձաղին արթնցնելով հայրենի Վայոց Ձորին, Հայոց Ձորին մէջ՝ դիւցազնական իմամականներու որդաւոր արձագանքները...

Այդ զինացանկերի վրա թեև մեջ, դժբա-
ղալ մը կա, հաղթ. զանի մը տողերու
մէջ խառնած, ուրիշ սակայն հոգիս
աարտառ ու շացու, իբր. ամենին նո-
սանշան, ապշաբարոյ և սարսափաբան-
բերութիւն առնել, զոր մարտիրոս Հայու-
թիւնը իր վաղնշական հոգիին խորու-
թեանց մէջ պահած ըլլար այսօրուան
համար, նման հրաքայլին շքեղ ժայթ-
քումի մը, հողին սուրբ ընդերքներուն
գաղտնիքին մէջ ընդերկար պատրաս-
տուած, կերտուած . . .

Կարդացիք. հարկաւ. հրաշապատում,
հրաշապան՝ հրապանման տողերը. . .
Վանի մէջ, Հայերը, իրենց յայտա-
բնեն հեքի, կը մնան սեմանի քաղերը եւ
5000 տուն կրակի կուսան:

Եւ հոգ չէ՛ որ մեր զգացումները բրտանան, որովհետեւ պէտք է որ բրտանան, որովհետեւ կուգան վայրկեաններ՝ թէ՛ անհատներու և թէ՛ ազգերու։ Կեանքին մէջ՝ ուր փափուկ զգացումները չէ՛ որ կը փրկեն զիրենք... Դանի որ կոխը իւրաքանչիւր էութեան անբաժանելի տարրը կը կազմէ,—կոխ էինքն իր մէջ և կոխ՝ արտաքին աշխարհին հետ,—մեր առաջին պարտքը ըլլալու է պնդացնել, բրտացնել նախ մեր փափուկ զգացումները, յետոյ մեր ջրիտէն ու մեր մկանցները։

պէսով կրանքի լաղչին մէջ՝ կր
 Եանսերը կրանն հաւասար ըլ
 թէ՛ անոնց հետ որոնց զգացը
 ները բարակցած չեն մերկնեւ-
 րուն պէս, և թէ՛ թնութեան հետ՝
 որ բոլորովին կոշտ ու ընդու
 անգութ է և անզգայ, և որուն գէժ
 ևս ամէն օր մաքառումի մէջ ենք...

Քայց անդամ մը Զեր շուրջը
նայեցէ՛ք, ազնիւ Տիար Յովսէփեան,
է ըսէ՛ք թէ Անգլիացի ու Աւստրա-
լիացի երիտասարդը որ մէկ օրէն
միւսը զինուոր կը դառնան ու կ'եր-
թան յալոցապէս կռուիլ Գերմանա-
ցի եւ Թուրք, վայրագ ու կանոնա-
ւոր զինուորներուն հետ, պիտի կըը-
նային՝ այդ հրաշքը գործի՛ւ էթէ
կռփամարտով ու ֆութպօլով կանխաւ
մարգած չըլլաին իրենց մարտինն ու

Հողին: Ծրահասան անգամ, որ ան-
յուղեղդ կուրծքը ջցեր կեցեր է
հիմա տեւտոն գրոհին գէմ, կրկար-

Ճէճ՝ որ նոյնը պիտի կարենար ք-
նել եթէ 15-20 տարի առաջուան
Ֆրանսան ըլլար, եթէ իր երկտա-
սարդութիւնը այս վերջին երկու
տասնեակ տարիներուն ինքզինքը չա-
տելի նուիրած չըլլար վտանգաւոր
մարզախաղերու, մարզախաղեր եր-
բեմն մարդ-մարդու գէժ ինչպէս պօսի
և Քուրպալօի մէջ, երբեմն ալ մար-
դը բնութեան գէժ՝ ինչպէս օթ-
մալիլիզմի և ավիապիլոթի մէջ, ո-
րոնք երկուքն ալ գիտէք թէ Ֆրան-
սայի մէջ ծնան ու ծաղկեցան:

Տիար Յովսէփեան պօստի բարո-
յականին մասին իր ընդհանուր դի-
տողութիւնն ընկել ետք՝ կ'անցնի
մասնաւորապէս խօսելու Աղիքսան-
դրիոյ մէջ իր ներկայ եղած մըր-
ցախալին և տնոր հայ մրցակցին
վրայ:

«... Բայց և այնպէս Քիւրասլի.
ներկայադուժը զիս այլապէս չահա-
գրողւեց. ժամանակի այս դժնդակ
օրերուն մէջ տեսնել տասնըկեցամ-
եայ հայ պատանիի մը իրմէ մէկ ու-
կէս անգամ տարիքով մեծ և իբր
տարբիսն անուն հանած աւատա-
ւիւնացի զինուորի մը հետ մարտնչե-
լու համարձակելը՝ կատարեալ մխի-
թարութիւն մը եղաւ ինձ, և ես

մենք չեմք օրհնէն կը փափաքենք՝ որ
նոյն իոկ այս միջոցիս՝ մեր շուրջը
գտնուող հայ երիտասարդներն ու
պատանիները մասնաւոր եռանդով
մը ու կամքով մը, պարտականու-
թիւն մը պատրաստելու, գործ մը
կատարելու նման նուիրելին ինք-
զինքնին բոլոր այն մարդանքնե-
րուն օրհնէ կը տօնադրենք միասն-
գամայն մարմինն ո՛ր յիշող, որոնք
մարդը մարդուն և մարդը ընդ-
թեան դէմ ինքնապաշտպանութեան
կարող կ'ընծայեն:

Այս տեսակետով՝ մենք կը ցա-
ւենք որ անդույս «Կամք» մարմ-
նամարդական Ախուհը չունի աւելի
բազմաթիւ մարդուոյ օգտուող ան-
դամներ երիտասարդներէն ու պա-
տանիներէն, ինչպէս խորապէս կը
ցաւինք ալ՝ որ Աղեքսանդրիոյ մէջ՝
Հայ Պոլ. Սրաւոթներու խումբը՝ մը
կազմութեան հոգը իր վրայ աւ-
նել է այդ նպատակաւ դրամ հա-
ւաքելէ ետք՝ մեր Բաղ. Թոգովը
ընացուց գործը, դրամը մինչեւ այ-
սօր իբրեւ աւանդ թողուց իր մէկ
անդամին քով (ինչ որ ապօրինի էր
արդէն) և հիմա ալ ելեր է այդ նոյն
դրամը կամաւորներուն յատկացնե-
լու՝ իբրեւ թէ ինքն ըլլար անոր
տէրը... :

Բայց չէ որ մենք մեր ամէն
դորո՞ւերուն մէջ հոռնձքը չհասած կը
քաղենք արդէն, ու յաճախ ալ՝
հոռնձք առնել կ'ապաստենք՝ առանց
զանից/ու...

(*) Գ.Արամ Զատեմեան 15 «Բաւոն» թրա-
նդգրով Աւստրալիացի զինուոր Յ. Տիւկենեի
էն մինչեւ վերջ: յաջողապէս դիմացաւ ու
պատգամեց ինքզինքը: Իր մրցակիցը ուներ
սարիի, հասակի եւ ծանրանշանայ յայտնի ա-
ռաւելութիւններ, որոնց հապառակ հայ նո-
ստան «պօփօտ»-ի խալը գեամատեցաւ:
Յնչաճեմեակ, ի յամառուի անդիացի պա-
մուհի՝ որով խալան ապագայ ուր հախա-
սեպեցին հայ պատմեակի: Հարուածներու
քիւնի հաւետիլ՝ յալարը ճանցողեցաւ Ա-
ւրաշտրալիացի, բայց յայտնի է քի «պօփա»-
մէջ բուն յարդրութիւնը ա՛յն է՝ ուր հախա-
նալորդը ապեւն տարուեցաւ ու անհար-
պիւնեակ մեջ կը թաղուի: Անչեցնէ՛մ որ Յ.Տ.
Տիւկենեի հայրենակիցները գտնազգան աղա-
ղակներով կը բազայեհեհէն զին՞ վարեն,
մինչ որոն կողմէ՛ն լուրքին միայն: Արդե՛ն
վաճի՞՛ր հայ եկած եր որ...

Երբեք, երբեք, հայրենիքի աւեր-
ներուն և նաւաստութիւններուն տրա-
մաթեանն ու առօթյալ թեւին տակ ընկ-
նաւորութեան վարժարան հոգիւն չէր կրնար, չէր
ընդունամ այդքան հոգիւն, այսքան խորա-
ցունց և արեւորիչ ապաւորութիւն մը
Հայրենիքէն: Երբեք հայրենիքն արտաք-
մը, մնայ մը, չէր կրնար իր վրայ ինք-
նապատեան տնկարկել, ու ժիւ, վայրագ, վայ-
րենիք կարող չէր ապաւորել արտաքին համ-
բույրիկ կիւղի մը, այսպիսի նորածնոյ
գրգռմ մը:

Երբեք Հայուն հոգին, — մերթ
քաղցրամբանալ, մերթ լալիւն, Շնորհ-
հալիւնքուն և Լատալիւրապետներուն հա-
զի — չէր հրաշայայտուած ինքնի այս-
պիսի եղբայրան, պիտի ըսեմ՝ եղբայրա-
կան վառքով մը, այսպիսի կարմիր լու-
սապարկով մը, հրապարկով մը...

Ահ, երբեքից աչքեր, Հայերու աչ-
քեր որ տեսող այդ հրեղէն, մը վայելե-
ցիւք այդ տեսարանը մեծաւատ ու մեծա-
շուք, այդ բոցերը արեւակաւորոյն որ
ձեր ուրախութեանը կը նմանուի, այդ
մաշկըրը աղջկամոզիկն որ ձեր թշնամի-
ներուն բուռը կը թանձրացնէին:

Օրհնեմք ըլլաւ, սրբազան կրակ,
աղբար կրակ, մեղապարտներուն համար
երկինքը վառուած գոթոթիւն կրակին պէս
արդար...

Ահ, ինքն կը թուի որ ծով մը ար-
ցունք, — Հայուն թափած բոլոր ար-
ցունքը — չորացաւ այդ օրը, այդ հոյա-
կապ գեղեցիկ տնկարկին տաքութեան
նէին...

Հրեղէն, դուն Հայուն անշխմանի
աստիճանն հրաշալիաւ հանդէսը, մե-
ծածալաւ շքեղաշուք տօնը եղար...

Բոցիւն պերճ լեզուներդ Հայուն
աստիճան, ապաւնական առաքին — Բոցիւն
յաւերթ մեծաւատութեան, աղապարկեցին այդ
օրը՝ Լատալիւրապետն ու Դատաւարանի հը-
րաշայտման օրը:

Դուն առաջին կրակը եղար, որ
հայրենի տօգոյն հորիզոնին վրայ բարձ-
րացար, — տեսիլ նորարար ու մեծա-
շուք, — հայ վերածակաւոր անյողողող
ձեռքերէ վառուած, հայ մոլորեցիկ
շուրջէն փայլած, առաջին կրակը, որուն
վառնակիւնը հայրենիքն չէր անցնէ մեր
հայրենի տուններն ու ասանդները, բու-
խիւրիկներն ու երգիքները:

Նորածնդ ժամանակաց բոսորանշոյլ
նշան, վայրի հրեղեւանքի գոյն, ինչ ըս-
քանչապուածով և երկինքածութեան կիւղ-
ջուղով բու երեւումը Հայութեան նստ
երկինքին վրայ:

Ձերմութեանդ ալիքները մինչև
հոս, մինչև այս հեռաւոր փոխանքը կը
ծառայէին, տաքցնելու անյուստութեան
արաւոցով մեզ մեր նոցին հոգիները:
Հաւաքէ մինչև հոս կը հասնի, մեր ան-
կաթին ապաւնութեանը վառուած շատ-
գոյն ներկելու փայլ կուտայ ան մեր
աչքերուն, կա՛յծ մեր սրտերուն:

Տառապանքի և համակերպութեան
քրիստոնէական ու սորոկական դարերու
թանձրութեան խաւարային խաւարուն
ներքեւէն, կարծես Հայուն հին, հեթանոս
նստ աղաւթորդի հոգին, Արիստիան արի-
արու հոգին է որ դուրս ցայտեց, մայթ-
քեց այդ անաւանալի օրը, նստիկ վայր-
եղանքներուն պէս կարմիր ու մեծա-
պայծառ, հուր ու բոց ծաւալելով իր
շուրջը, լուսիւրեղուն կիւղիւն հոսում լու-
րը անկեղծաւ հոգեկոյն աւերածի ու
պղծութեան, բոլոր ամօթեցնելու ու ա-
նարկանքները, բոլոր արգան ու ալբը,
բոլոր փութութիւնները դարձանաւ անյուս-
ղին, մոխրացնելու համար բոլոր զապիւր
վախիւրն ու վառութիւնները սորոկու-
թեան, և արեւի նման փայլեցնելու
մեր անաւանալի երեւոյ, դուր թխապար-
պաւորոյ տալիս ծածկիւր սեւցողցիւր էին
դարերով:

Մի վանեցիներ, դուք ցոյց տուիք
որ Հայն ալ աստի գիտէ եղեր, թէ այդ
պիսի կարողութիւնը Այլազգիներ տըր-
ուած չէ՝ եղեր միայն:

Սրբազան Աստուծոյն, դուն եր-
բեմնուրեւ տեսողութեամբ, աւելի հրաշա-
գործ ևս քան քան թշնամի եղբայրդ,
Ահ, երբեք:

Դուն այն անաւանալի ստաթիւնու-
թեան ևս սրմէ շատ զուրկ էինք մենք,
շարքարտածներն և նահատակներն, մենք

որ անգամ տառապանքն ու խաշու-
ցանքն որ աստիւթեան յաւերածութիւն
մը պէտք էր տալարած ըլլայինք մեր հո-
գիներուն խոյր:

Դուն մեծապիսի ոյժն ես՝ Տիարին ու
Ձօրին, ամենէն անաւոր ուսմանակը վայ
ասանց, եթէ աստի չէր դիտեր, չէր կրնար,
եթէ չէր սիրէր աստի...

Սակայն յիշողութիւնն ևս դուն,
վայ այդ աղբին որ կը մոռնայ, որ կը
մոռնայ իրեն եղած չարքերը: Եւ մենք
շատ յաճախ թուեցանք մոռնալ ըլլալ,
շատ յաճախ ներքեցինք, անհեթեթի նե-
րսւածով մը, լիմեք մեք դանդիւր չի ցնեց
երբեք մեզի գոյն մը, շարքուով մը ըլլալ-
ցիւք, չի ցնեց մեզի՝ ի՞նչ ոգիները...

Շատ քրիստոնէական էինք, Տոբոյն-
ջալ ու աղթելը գիտէինք միայն կար-
ծես աստիւթեանը շատ դժուար լիւ-
ցում մըն էր մեր յոգնած սիրտին հա-
մար, վրէժին փրկաւորով չարքումը
շատ ծանր կուգար կարծես՝ մեր անշուր-
թութեան պարտաւորած միանակութեան...

Բայց անպիտան է ասիկա վանի
սրբազան կրակը, «նաւերթական հուրը»,
մոխրիկ վերանցող դայի Մոխրի էր ու
մոխրի գործնալ:

Մենք ալեկեցինք,
Հինգ հազար թշնամի տուն այրե-
ցինք:

Այրեցինք մեր սորոկի բոլոր ա-
նարկ վախերն և վառարարութիւնները:
Այրեցինք մեր աղբարի հեղութիւնները,
հեղութիւններն ու ործատութիւնները:
Այրեցինք:

Հայուն հոգին, երբեք այսքան անաւոր
կերպով վերեցիկ, այսքան վայրագօրէն,
վայրագօրէն անաւորեղ երեւցած չէր ինքն
Ամբողջ անաւանալի տառապանք չէ
բաւեր քեզ սիրտներու, Վերածննդ Առե-
լութեանը կ'աստուածացնէ զքեզ:

Դարերով աղօթեցիք Աւատարանի
Աստուծով: Դարերով անհիկա խուլ մը-
նաց: Յաւանականաւ մոլորեցիք՝ յաւի-
տանական Լուսնիւր պատանախնց:

Վանի հրեղէնը քան շուր աղօթք է
ան ալ երկինքը կը բարձրանայ, միւս
աղօթքին պէս, բայց հաւատաւ, ան տեղի
նա՞յց պիտի գոյ վրէժանիւր անաւոր Ե-
նովային: Աստուածապաւնի Աստուծոյն,
որ զոներուն և նահատակներուն Աստ-
ուծան է, արդարադատ ու պատուա-
սող:

Կրտսիկ մոռնէն ու հոտէն աւելի
պիտի ախարի Անիկա՝ քան հին աղօթք-
ներու գարեպաշտի խոնկէն, քան ա-
սոր ծուխէն ու բոցէն...

Ան պիտի լսէ աս աղօթքդ:
Մ. Ս. Կիրիլով

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԴԻՄԱՍԿԱՆԻՆ ԱՆՁԵՆՈՒՄԻՆԻՄԻՈՒԹԻՆԵՐԸ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՆ

Միակ մեծնաւ մարմինը որ պիտի
կրնար այս մասին բացատրել սրտում մը
տալ, աներկբայօրէն Միութեան Բնոյն,
ժողովն է՝ որ կը ներկայացնէ Միութեան
թեան անպակասութեան ընդհանրութեանը:
Բայց այդ դերիւնաւ մարմինն ալ սա-
մանախոսուած է ո՛չ միայն Հիմնադրին
կալիստիկ տալմալութիւններով, այլ
մասնաւոր Միութեան Դրամապոլիսին
կալիստիկ մասնակցութեանը հրա-
մայրական աստիճանութիւններով:

Սակայն խնդրոյն մէջ կայ նաեւ
գործնական անակնեղ, դուր հարմէ վեր-
հանել: Նիմփոքիւրով որ յայտնուած ցան-
կութեանը օրինակ որ ըլլար և կեդր: Ժո-
ղովն ալ անոր ընդհանր թիւով ուղեր
անիւրեղեցի գործնականութեան ձեւաբանիւ:
Բայց այնպիսի դրական դժուարութիւն-
ներ կան մէջտեղը որ ներկայ իրական-
ութեան մէջ հարաւորութիւն իսկ պի-
տի չի գտնել: Զեմքն որ վրէժնի կէտ մը
կայ, այսինքն թէ՛ Դեմոքրի Լիոնէն, որ
ըստ Հիմնադրին Միութեան արեւմտա-
թեան պայծառանքաւ աւանդական է,
պիտի ուղէ՛ արդեւ ասանց օրինական
ստորութեան կեդր: Ժողովին վերա-
դարձնել ասանք՝ լուս գիտնալով թէ ա-
նաւ Դրամապոլիսին մաս կը կազմեն
և թէ Միութեան Դրամապոլիսը հասկն
անձեռնմխելի է: Յետոյ պէտք չէ աչքէ

(*) Շատ նախորդ քիւնք եւ վերջ:

հեռացնել որ այդ Դրամապոլիսը կը բաղ-
կանայ արեւմտաթեան և կալիստիկներէ
(այս վերջիններէն մասնաւոր թուրքոյ մէջ
կը գտնուին): Արդ, ասանց վաճառած
ներկայիս մէջ բացարձակապէս դժուար
է, դրեթէ անկարելի է, որ վիտեա պա-
տերազմին պատճառաւ՝ նախ պիտի
զգալի շնորհով կրնա ևս և յետոյ այսօր
յարմար գնորդներ չեն գտնուիր: Ասիկա
դժբախտութիւն մըն է (*) որ միայն
Միութեան չէ որ պատճառ է, այլ աչ-
խարհիւ բոլոր արեւմտեաները և կալիստ-
ժառանգները, ասանց բացառութեան, նոյն
իսկ հասկնի պատճառութիւններ, և աւելի
մասնաւորապէս պատերազմիկ երկիրներ-
ուն մէջ, մեծապէս աղքատ ևս այս
ընդհանուր անկումն է, և այս պայման-
ներուն մէջ անտարակոյզ կատարուալ
մասնակցութեան գործ պիտի համարուէր
պիտի կոտորած գիտնալով այլապիսի ձեւք
հաւելու նորոգութիւն մը՝ որ կը խա-
տառայ վաղը իր արեւմտեան գտնել և շատ
հաւանութեան աւելիքն ալ (**): Եւ ո՛ր ըսա-
թէ այդ հարստութիւնը անշարժութեան
գոտարարութեան է. ընդհանրապէս, անի-
կայ լուրջ գիտնալութեան մը չնոր-
հիւ կը շարունակի իրեն գերազանց
պատեան, և իր կոնստանտնոպոլիսի
ընդհանուր երաշխեքը կը կազմեն ո՛չ
միայն Միութեան նպատակներուն և վայ-
րենի համար, այլ նոյն իսկ իր յարա-
տեւութեան համար:

Այս յոյժ քանաւոր նկատմաներով,
զոր ոչ ոք աւելի ձեռնհասօրէն և գիտակ-
ցաբար կրնայ աչքի առնել ունեցած ըլ-
լալ քան կեդր: Վարդ. Ժողովը՝ որ իր մէջ
և շուրջը ունի երեւոյթներ և օրհնագե-
տներ, — միակ իրան...

Եւ ամբողջ պատ-
կարմին՝ անմիջական դրամապոլիսին
է: Սակայն գերախառնար այդ պատրաստ
դրամ մեծ գումար մը չի ներկայացնէր.
մէկ մարդ արդէն կը գտնուի Թուրքիոյ
Մասնաժողովներուն մօտ (և քննականա-
բար անկողին վրայ կը դրամածուի). իսկ
ինչ որ կեդր. Ժողովը ունի իր արամա-
թեան ներքեւ ներքեւ Եւրոպիոյ տը-
նորեայ հաշուեցոյցէն կ'երևայ որ կը
հասնի շուրջ 4-500 Եւր. Ոսկիի, որուն
վրայ հարկ է նաեւ բարդիւ զանազան
Մասնաժողովներու ըստ գտնուած փոքր
ընթացքներով ալ՝ զոր շատ անգամ կեդ-
րին զրկել կարելի չըլլար տալմալ, ներ-
կայ խիստ անպատաս ասիկան պատճա-
ռաւ (մասնաւորաբար Պաշտօնախոյն և
Ռումանիայէն):

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Միութեան
պատրաստ դրամին 1000 ոսկի ևս
կ'ունի. Պոլսոյ Նոպար փառայի տարմա-
թութեան ներքեւ գրաւեցաւ՝ Սեյ. Եւրո-
պ. Պաշտօնապետութեան յարակից պէտքե-
րուն համար: Բնաւ տարմալոյն չկայ թէ
կեդր. Ժողովը ասանքին պատճառութեամբ
յարմարագոյն նպատակներու պիտի յա-
կացնէ իր մօտ գտնուած պատրաստ դր-
ամը ևս, ինչպէս նկատուեալ իրեն զրկ-
ուելէ գումարները:

Ոչ ոք կ'անդիտէ և կրնայ ասանց
խոնարհութեան ուրանալ այն բարեբար
գործ զոր Միութեանը կատարած է ինը
տարիէ ի վեր, և մասնաւոր վերջին
տարիներու ընթացքին: Սիսեղով պար-
տաւորապէս զորմալոյն ընծայարարած
5 դրամէն՝ մինչև բարձրագոյն հարա-
տեւութեանց տոկոսները խոնարհօրէն
զորմալուած ևս աղքատաւ նախ-
տեղներու: Միւսին այսօր շուրջ մէկ
միլիոն Ֆրանքի կը հասնի Միութեան
թեան յատկապէս՝ նպատակներուն հա-
մադրուածը: Դեմ վերջերս Միութեանը
աւելի քան 11000 ոսկի հանդանակեց ի
նպատակ Կովկասի գաղթականներուն: Սա-
կայն Միութեան կեդր. Վարդ. Ժողովը
և Կովկասի անձնութեան թիւում մը իրեն
աշխատակցող 150 մասնաժողովներ չի գը-

(*) Պաշտօնապետ Բիլ աւագ, Միութեան
արեւմտաթեան վիճակը քննելով, գո-
հուրեւաբար հաստատեցաւ որ, ինչ քանիւ
գնման արեւմտեան լուս գիտնալով սա-
կեղ, այդ Դրամապոլիսը՝ հակառակ վեր-
ջին քաղաքներու ելման անհաւանական լա-
ւազոյց պայմաններու մէջ կը գտնուէր:

(**) Միութեան արեւմտաթեան կը
գնուի միայն Դեմ Լիոնի միջոցաւ ևս
անոր մօտ աւանդ կը մնան, իսկ անոնց վա-
ւերական վիշապները Միութեան կեդ-
րանեղովն մէջ կը պանդխտ:

հայան լույ ներթափան բարեգործու-
թեամբ. այլ, հետեւելով շատ վերէն
ներշնչուած իմաստուն զաղաքականութեան
թեան մը, անոնք ասանց արեւմտիկ շատ
աւելի մեծ ծառայութիւններ մատուցին
աղբին և ապիտան իրենց աղքատները
զորմալուածութեամբ կը հետապնդեն գե-
րազանցօրէն նուիրական խոնարհ մը, որ
խիտապէս համաձայն է Միութեան վեր-
կոնստիտուցիոն և որ անշուշտ Միութեան վար-
կը կը բարձրացնէ:

Աշխատելու ուրեմն որ Միութեանը
աւելի յորանայ, որ իր հաստատութեան
Դրամապոլիսը բացառապատկառ իսկ, որ-
պէսզի երբ վաղը Հայաստանի վրայ ծա-
ղի Աղապարութեան Արաւոյսը, մենք կարեն
հաշուարարաւ գտնուիլ կատարելու այն
շատ աւելի մեծ պարտականութիւնները
որ այսմէն իսկ կը ծանրանան Միութեան
խոնարհանքի անհրաժեշտ վրայ՝
վերականգնումի հսկայ գործին մէջ:

(Միութեան)

ՓՐՑՈՒԱԾ ԷԶԵՐ

ՏԱՐԱՆԵՒԱՆ ԳՈՒՄԵՏՏԵՐԻՍ

Դ.

Յամաք կ'ըլլենք:

Անկեղ և քառանկեղ չէ տեսա-
րանք: Անգղիոյ վրայ ինկած են երկուս-
տոր ու թարմ կեանքեր: Սուրբաւոր
յարձակում մը տեղի ունեցած է մեր և
թշնամի գիտնալութեան միջեւ: Հուսա-
ք ի՞նչ չէ: Արեւմտեան գիտնալութեան կան-
ոնք, հոգեւորք զգաւորութեան ներքեւ
չ կը զաւարտուին: Հոնա՛, յաւիտեա-
լի աչքերին փակողներ կան, արեւին
տակ իրենց հաշիւը փակողներ: Սակայն
պէտք է քուլի, աչքերը անտարբերօրէն
փակած: Տիարութիւն չի վերջերս պա-
տարաւոր: The war is war, «Պատերազմը
պատերազմ է»:

Անթիւ հեռագրի կայանը և հեռա-
ձայնը շարունակ հաղորդակցութեան մէջ
են հոգի պիտի վրայ գտնուող սպանե-
րուն հետ:

Մովեղբէն տասը քայլ ներս, իրա-
մասին մը մէջ, սոսկ մը հեռաձայնի դու-
րիւրը զուսին անյուշած շարունակ կը
խօսի կրակի դին վրայ գտնուող հրա-
մանատարներուն հետ, զոյն ալ ուրիշ
սոսկ մը կիցած անընդհատ կը գրէ իր
գումաները:

Նրկուքն ալ չստիպանց դրաւած են.
դուրս երկրու ժամանակ չունին: Աչ-
քերին դուրս է ցցուած:

Կարմիր-նաչի գիտնալութեան վայր-
կեանքն ու կանաւաւոր կերպով վի-
րաւորակներուն վերջերս կը փաթեւն
Բիլ մը անպիսի կարգ մը գիտնալութեան
պիտի փակադրանակներուն մէջէն ուղ-
մալութեանը դուրս կը հանուի:

Յուրուր, չուարում ու գոտում-գո-
չում չկայ: Ամէն քան կանոնաւոր է, և
կարգապահութիւնը կատարել:

Հովիւներ և մէլիներ թնդանութեան-
ընդ, կատարելով կարգապահութեանը զեպ
ի վեր վերան կատարը կը տարուին Հըն-
իկ քաղաքի գիտնալութեան կողմէ:

Շատ քաղաքիկաւ ու զարմանալի
բարդեր են Հոգիները: Ամէնքն ալ ու-
րուս են ու զուարթ, և բնականաւոր
զորմերու լուս վարժ:

«Եղիւ վեր», կը ձայնէ մեր հրա-
մանատարը: «Գոյնքերիդ կ'անկնեղ վար-
տա՛ք և ծովերը դրե՛ք, միայն ջուրի
մամալներ, կերակուրի տաղանքիդ և
վերաբերելի հետերիդ տե՛ք»:

Եւ անա վերջերս կ'սկսի: Մէկ վայր
գիտնալ չորս կարգի կը բաժնուինք ու
տմենք ալ ասքեր ուղղութեամբ վեր
ըն մայրցիւղէ:

Բան վայրկեանէն Գապա-Թէփէ լե-
քան դուրսը կը հասնին: Թշնամի
պիտի կ'անկնեղ և ուսմերու տարալիւ ա-
նընդհատ կը տեղայ մեր վրայ: Չորս
քայլ ետեւէն հեռու, տասնապետ Պօզը
կը զարնուի սրտէն ու մարը վայրկեան-
նալան կ'ըլլայ:

Կա՛ն, անտարբերօրէն քալէ, պատե-
րաւ է այս Բնիկը ինկա՛ւ, մեռա՛ւ.
այրուքի կաթիլ մը աչքերէդ չի հոսի:
մտոր համար Սիրտը քար կը դառնայ:
Գուցէ վայրկեան մը վերջ դուն ալ ա-
նոր դժարեղ ճակատագրի պիտի եղնար-
կուս: Անդա՛թ ու անդորմ է պատե-
րազմը...

Տարբեր ուղղութեամբ վերջերս կ'ըս-
կըսի նոյնն, տարբեր կէտի մը վրայ:
Հաս, ոտքերու առջև, երկու ուրիշ մե-
ռանքի կան: Մէկուն ձախ կողմը նա-
մակներ կան ցիւղեան թափուած թու-
փի մը տակ: Հէ՛ք գիտնալ, դուք մայ-
րիկիդ և կամ սիրականիդ նամակներն
են ասանք:

Գիշեր է:

Արեւաբակն մոլոր իր սև քոյրը
կը տարածէ լեռներուն ու բլուրներուն
վրայ: Դաշնակից զորմալութեան լուս
նարձակները միայն կուգան կ'այրեն
մեզ և աստուի մը պէս կ'անհետին իւ-
կայն փամբ ինն է: Ռումբեր կուգան
շարունակ թշնամիէն արձակուած: Որո-
ւատ պիտի քանակը ինքզինքնի պա-
տարապետը համար, սակայն ըստի վրայ
պատկած ենք, տեղերէն երբեք չենք
կրնար շարժիլ՝ գնդակներն ու շարժի-
լի կոտորները այնքան ցած կերպով
կ'անցնին մեր վրայէն: Ռումբի պղպիկ
կտոր մը կը բարեւէ դեմ, և ջրամանի
թաղիւրը բլրի բլրի կ'ընէ: «Թարաւոր
զարնուցաւ»՝ կ'ընէ գիտնալ մը, և կար-
միր-նաչի գիտնալները խօսոյն կը հա-
նին գիտնալ վրայ, նաեւ վառարկ գա-
ղիւրը, որ անմիջապէս կ'սկսի գրիլ այս-
պէս...

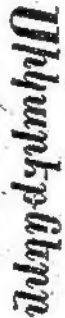
Ս. Թրքոյան

Թարգման... Կաթին

Վիսաւորում Գապա-Թէփէ լեռն կատար

100

Obtaining

Դեքտի Ֆոնսիե	1886	Ֆր. 297-50
»	» 1903	» 237-50
»	» 1911	» 245-50
Դուանկի Երկարադղի		» 133.—
Բաճաճա		» 90.—